

Хід уроку.

I. Актуалізація опорних знань (дати відповіді на питання):

- Що вивчає такий розділ мовознавства, як словотвір?
- Якими способами творяться нові слова в українській мові?
- Що таке твірна основа?
- Які афікси беруть участь у словотворенні?
- Чи тільки за допомогою афіксів творяться нові слова? Поясніть свою відповідь.

II. Засвоєння нового матеріалу.

Під час словотворення виникають групи споріднених слів, які можна розмістити з урахуванням послідовності приєднання префіксів і суфіксів, утворивши словотвірний ланцюжок.

клей → клеїти → приклеювати → приклеюватися

Клей → клеїти → приклеїти → приклеювати → приклеюватися.

Одне слово може мати кілька словотвірних ланцюжків, що містять різну кількість слів. Словотвірне гніздо — це сукупність спільнокореневих слів, розміщених відповідно до послідовності їх творення:

ліс → лісок   пролісок

лісовий   лісовий

безлісся

У словотвірному ланцюжку новоутворене слово служить твірною базою для наступних слів.

Синій → синіти → посиніти

Рука → рукав → безрукавка

- Сьогодні ми продовжимо працювати з іменником і вивчимо нову не менш цікаву тему : Зміни приголосних при творенні слів: іменників із суфіксами -ин(а) від прикметників на -ськ(ий), -цьк(ий); буквосполученням -чн- (-шн-).
- Ми вже вивчили словотвірні ланцюжки, а далі будемо вчитися пояснювати чергування приголосних при творенні іменників, виправлятимемо орфографічні помилки, вивчаючи нові правила, проте спочатку пропонуємо подумати над такими питаннями:
  - Як називалася українська козацька держава на території України? (Гетьманщина)
  - Що таке країна стосовно до людей, які народилися в ній і є її громадянами, вітчизна? Утворіть це слово за допомогою суфіксів –ин, -щ. (батьківщина).
  - Синонім до слова «нещасний»? (сердешний)

Суфікс -ин(а)	При творенні від прикметників на -ськ(ий), -цьк(ий) іменників за допомогою суфікса -ин(а) відбуваються такі зміни: • суфікс -ськ(ий) змінюється на щ. - НАПРИКЛАД: львівський → Львівщина; • суфікс -цьк(ий) змінюється на чч. - НАПРИКЛАД: донецький → Донеччина, вінницький → Вінниччина. ВИНЯТОК: Галичина.
чн(шн)	При творенні прикметників із суфіксом -н- кінцеві приголосні [ж], [ц], [ц'] іменників змінюються на [ч]. НАПРИКЛАД: комік – комічний, залізниця – залізничний. ВИНЯТОК: рушник, рушниця, сердешний (у значенні нещасний), торішний, мірошник.

ОРФОГРАМА

Літери щ, чч в іменниках із суфіксом -ин(а)
Буквосполучка чн(шн) у прикметниках із суфіксом -н-

ЗАПАМ'ЯТАЙ!

При творенні іменників із суфіксом –ин(а) від прикметників на –ський, -цький відбуваються зміни приголосних:

–ськ(ий) + -ин(а) → –щ–: львівський – Львівщина

–цьк(ий) + -ин(а) → –чч–: хмельницький – Хмельниччина

Домашнє завдання.

Від поданих прикметників утвори іменники із суфіксом –ин(а):

німецький - _____, угорський - _____,

словацький - _____, турецький - _____,

житомирський - _____, панський - _____,

рівненський - _____, кріпацький - _____,

миргородський - _____, козацький - _____,